Teknologiateollisuus

Teknologiateollisuus ry:n ja AI Finland -yritysverkoston lausunto kulttuuripoliittisesta selonteosta

Kiitämme Eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua kulttuuripoliittisesta selonteosta. Lausunnossa keskitymme erityisesti tekoälyn ja tekijänoikeuksien rooliin kulttuuripolitiikassa.

Tekoäly tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia luoville aloille

Kuten selonteossa todetaan, tekoäly on mahdollisuus laajentaa luovaa ilmaisua ja saavuttaa uusia yleisöjä. Tekoälyn hyödyt mielikuvituksen ja inspiraation tukena on nähtävissä esimerkiksi kasvavan tekoälyavusteisen taiteen kentällä. Tekoälyn tuomaa merkittävää potentiaalia olisikin hyödynnettävä kulttuuri- ja luovilla aloilla entistä aktiivisemmin, ja tunnistettava sen mahdollisuudet laajemmin kuin vain työn tehostumisen kautta. Esimerkiksi tekoälyä vahvasti hyödyntävä peliala on liikevaihdollisesti suurin luovan alan toimiala. Suomalaisen kulttuuriosaamisen ja tekoälyosaamisen yhdistäminen voi luoda pohjan peliteollisuuden ohella myös muille uusille kulttuuriviennin aloille. Tekoäly voi tukea kulttuurivientiä myös demokratisoimalla luovan sisällön kansainvälistämistä. Kulttuurialan on oltava kiinni ajassa, ja tekoälyn hyödyntäminen on siksi nostettava esille merkittävänä mahdollisuutena.

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi myös tekoälykehitykseen panostamalla

Tekoälyosaamisen kehittämiseen ja tekoälypohjaisten innovaatioiden vauhdittamiseen on panostettava rohkeasti myös kulttuurialalla. Taiteen ja kulttuurin tarkastelu itseisarvona sekä yhteiskunnallisen ja kaupallinen arvon kautta ovat toisiaan rikastavia näkökulmia. Menestyvä kulttuuriala luo kestävän toimintaympäristön niin taiteelliselle, kuin liiketaloudellisellekin toiminnalle. Kansalliskielten asema on tärkeä, kuten selonteko toteaa, ja suomenkielisten tekoälymallien kehittämisellä ja ylläpidolla on varmistettava, että tekoälyä voidaan hyödyntää laadukkaasti myös suomen kielellä.

Kansallisen tason ratkaisuille tekoälyn tekijänoikeuskysymyksiin liittyen ei ole tarvetta

Selonteossa todetaan aiheellisesti, että tekoälyyn liittyvät tekijänoikeudelliset kysymykset ratkaistaan EU-tasolla ja kansainvälisillä sopimuksilla. EU:n tekoälyasetus sekä tekstin- ja tiedonlouhintaa sääntelevä DSM-direktiivi luovat kehikon tekoälyjärjestelmien kouluttamiseen ja käyttöön, eikä lisäsääntelylle ole tarvetta.

Toteutetaan avoimesti valmisteltu tekijänoikeuslain kokonaisuudistus

Teknologiateollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

Selonteossa esitetään toimenpiteenä tekijänoikeuslainsäädännön ja -järjestelmän kehittämistä. Myös eduskunta on edellyttänyt tekijänoikeuslain kokonaisuudistamisen tarpeen arviointia. Tekijänoikeuslakia on osittain uudistettu DSM-direktiivin toimeenpanolla, ja uudistukset ovat vahvistaneet tekijöiden asemaa. DSM-direktiivin läpivienti sai moitteita, kun Opetus- ja kulttuuriministeriö hylkäsi avoimen virkamiesvalmistelun kautta tehdyn luonnoksen ja otti kiireellisesti lainvalmistelun tueksi yksipuolisia intressejä edustavan tahon konsulttisopimuksella. Lopputulemana muutokset heikensivät mm. sananvapautta ja käyttäjien oikeuksia. Laajempi tekijänoikeuslain modernisointi on tarpeen, mutta se tulee ehdottomasti valmistella avoimesti usean ministeriön yhteistyönä. Uudistuksen yhteydessä tulee luoda selkeät oikeudelliset puitteet käyttäjien luomalle sisällölle laajentamalla tekijänoikeuden rajoituksia. Samalla tulee helpottaa teosten käyttölupien hankkimista ja käyttökorvausten maksamista. Selonteossa esitetty panostus tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittämiseen on perusteltu ja Suomella voi olla edelläkävijärooli tällaisessa kehityksessä.

Laillisten palvelujen kehittäminen on parasta piratismin torjuntaa

Selonteko peräänkuuluttaa, että oikeuksia valvotaan tehokkaasti ja käytössä ovat riittävät keinot piratismin estämiseksi. Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston EUIPO:n tutkimuksen mukaan suomalaiset hakeutuivat laittoman sisällön pariin vähiten EU:ssa. Luovien alojen edut turvataan parhaiten laillisia palveluja kehittämällä ja niistä luovan työn tekijöille kertyviä tulovirtoja vahvistamalla. Suomessa on siis jo käytössä riittävän tehokkaan keinot piratismin estämiseksi, eikä uutta lainsäädäntöä tai valvontamekanismeja tarvita. Piratisminvastaisia toimia ei myöskään tule ensisijaisesti kohdistaa yksityishenkilöihin, jotka eivät toimi ansaintatarkoituksessa.

Ministeriöiden välistä yhteistyötä tulee vahvistaa ja immateriaalioikeuksien sääntely keskittää työ- ja elinkeinoministeriöön

Tekijänoikeudet ovat, kuten selonteko toteaa, kulttuuripolitiikan ytimessä, mutta yhtä lailla ne ovat elinkeinopolitiikkaa, missä tulee pyrkiä mahdollistamaan kasvu ja uudet innovaatiot. Aineettomiin oikeuksiin liittyvissä toimissa ministeriöiden yhteistyötä tulee vahvistaa. Tätä paremman yhteistyön tavoitetta tukee selonteon esitys pysyvän, neuvoa-antavan toimielimen perustamisesta kulttuuri- ja luovien alojen edistämiseksi. Varsinainen aineettomien oikeuksien sääntely tulisi keskittää työ- ja elinkeinoministeriöön.